

Ptakhina O. Modern Trends of Innovative Development of Distance Learning in the System of Higher Education

The article reveals the essence of innovation in education industry, the advantages of using technological platform Moodle in distance education institutions in the higher education. Technological platform Moodle allows not only to post organize productive learning activities in distance regime. The experts on strategic problems of education name the distance form of education the educational system of the 21st century. The usage of innovative distance learning technologies in the system of higher education contributes to students to the activation of self-educational activity, enhances the motivation of students to study material that produces to improve the quality of training of future specialists and reveals their potential.

Key words: innovation in education, distance learning, technological platform Moodle.

Стаття надійшла до редакції 30.08.2016 р.

Прийнято до друку 30.09.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Хриков Є. М.

УДК 37.013.42

А. О. Рижанова

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
ДО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ
В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**

Розвиток інформаційного суспільства, становлення нових видів соціального виховання – регіонально-світового (для України – європейського) та глобального, поява інноваційного соціального простору – віртуального, неіснуючих до нині у філогенезі засобів соціалізації людини – Інтернету, мобільного зв'язку тощо, докорінно змінюють провідні традиційні види соціального виховання – сімейного, етнічного, громадянського. Виникнення понять «медіасоціалізація», «кіберсоціалізація» відображають новітні тенденції соціального розвитку людини інформаційного суспільства, гармонізувати які має майбутній соціальний педагог через фахові технології. Таким чином, щоб віддзеркалити повністю сучасні соціокультурні вимоги до соціального педагога мають відповідно трансформуватися його професійна освіта. Зокрема потребує перегляду ставлення до соціально-педагогічного супроводу, оскільки виникнення нових складових процесу соціалізації в інформаційному суспільстві викликає потребу у розширенні об'єктів, змісту зазначеного супроводу, а, отже, і професійного вдосконалення відповідного фахівця.

Становлення культури інформаційної доби та розвиток соціалізації в ньому обґрунтовують В. Біблер, О. Волошенюк, П. Ебурдін, Б. Єрасов, В. Іванов, О. Кудашкіна, А. Мудрик, Д. Несбітт, О. Петрунько, В. Плешаков, Н. Угольков, Р. Уїлсон, А. Чуприна, В. Шейко та інші. Особливості трансформації соціальної педагогіки в умовах інформаційного суспільства досліджують: Н. Максимовська (соціалізація студентської молоді у сфері дозвілля), А. Макряк, О. Новикова (соціально-педагогічна адаптація людей похилого віку до умов інформаційного суспільства), О. Хендрик (розвиток соціальності студентів мистецьких спеціальностей засобами хореографії), Т. Швець (громадянське загартування старшокласників через досвід міжнародного співробітництва) та інші. Теоретико-методологічні підвалини соціального супроводу розробляють О. Безпалько, Ю. Герасимів, Н. Захарова, Г. Лактионова, Л. Мардахаєв, Ж. Петрочко, Л. Пономаренко, І. Рогальська та інші. Соціально-педагогічний супровід соціалізації в умовах інформаційного суспільства – О. Білик (іноземних студентів у освітньо-культурному середовищі ВНЗ), А. Тадаєва (молодших школярів в сучасному інформаційному просторі») та інші. Затверджені теми докторських дисертацій з соціально-педагогічної підтримки багатодітних сімей громадою (Ю. Ібрагім), людей похилого віку засобами мистецтва (Ю. Лисенко). Проте в цілому зміни об'єктів та змісту соціально-педагогічного супроводу в культурі інформаційного суспільства, підготовка до цих змін майбутніх фахівців досліджено недостатньо.

Мета статті. На підставі виявлення специфіки соціально-педагогічного супроводу соціалізації людини в інформаційному суспільстві обґрунтувати актуальні проблеми теоретичної та практичної професійної підготовки до його здійснення майбутніх фахівців з соціального виховання.

Глобалізаційні процеси постіндустріальної доби зміцнюють соціальну інтеграцію населення планети [1; 4]. В інформаційному суспільстві об'єктивно уможлиблюється ціннісний плюралізм через необмежений доступу до інформації, можливість віртуальної присутності в будь-якій точці земної кулі завдяки засобам масової комунікації (ЗМК), Інтернету, а, отже, підвищується і відповідальність особистості за обрані орієнтації, їх впровадження в суспільне буття [12]. Водночас, зростає кількість соціальних (міжнаціональних, міжрасових, міжрелігійних) конфліктів як результат масових міграцій населення, наслідок формування регіональної (наприклад, Європейської), глобальної культур людства. Відповідно докорінно трансформується процес соціалізації суб'єктів соціуму (людина, група, суспільство), провідну роль починають відігравати ЗМК, про що свідчить виникнення термінів медіасоціалізація, кіберсоціалізація [6; 13; 14; 17; 19]. Швидкі зміни соціокультурного середовища, відсутність у філогенезі досвіду педагогічно доцільного керування кіберсоціалізацією особистості призводять до маргіналізації

людей похилого віку (соціальне становлення яких відбувалось за індустріальної доби) [10; 11], до формування інформаційного рабства дорослих, розвитку Інтернет та комп'ютерної залежності, інформаційної агресії, кіберзлочинності у дітей та молоді.

Глобалізація, безумовно, супроводжується відносною узгодженістю, але не передбачає стовідсоткову уніфікацію етносів, країн, регіонів світу. Більш того, культурологи, зокрема В. Шейко [21, с. 165–166], підкреслюють як специфіку інформаційного суспільства саме федерацію унікальних культур, де унікальність кожної країни забезпечує динаміку глобальної культури людства. Таким чином, Україна, яка межує між Сходом та Заходом, має можливість через соціально-педагогічну діяльність зберегти кращі здобутки традиційної соціалізації, зміцнивши та оновивши їх інноваціями сучасності. За цих умов соціальна педагогіка є засобом зміцнення інтеграційних процесі через механізми соціального виховання не лише на суспільному рівні певної країни, але вже і на регіонально-світовому, глобальному рівнях. Соціальні педагоги, як фахівці з соціального розвитку, в нових інформаційно-культурних обставинах мають здійснювати супровід становлення та вдосконалення соціальності людини, зокрема і у віртуальному середовищі, підтримуючи її сходження від сімейних через громадянські до регіональних, глобальних цінностей людства. Таким чином, соціально-педагогічний супровід має бути різноманітнішим, а впровадження інновацій у процес професійної підготовки соціальних педагогів у вищій школі України – пов'язаним з необхідністю цих фахівців відповідати викликам інформаційного суспільства, його вимогам підвищення ефективності соціального взаєморозвитку людини та її середовища.

Традиційно соціально-педагогічний супровід розглядається за аналогією з соціальним супроводом («вид соціальної роботи, спрямований на здійснення соціальної опіки, допомоги та патронажу соціально незахищених категорій дітей та молоді з метою подолання життєвих труднощів, збереження, підвищення їх соціального статусу» [7]), завдання якого вирішуються через надання саме «соціально-педагогічних послуг». Фахівці соціальної педагогіки розширюють коло об'єктів цього супроводу, крім дітей та молоді (зокрема умовно засудженими неповнолітніми у процесі їх ресоціалізації [3]), ще й батьками-вихователями дитячого будинку сімейного типу [15], людиною в життєвій ситуації [9], сім'ями, які опинились у складних життєвих обставинах [5].

На нашу думку, соціально-педагогічний супровід є складовою соціально-педагогічної діяльності, а не механічним поєднанням соціального та педагогічного супроводів. Під соціально-педагогічною діяльністю розуміємо науково обґрунтоване культуровідповідне регулювання соціального виховання в усіх сферах з метою непримусового набуття та розвитку соціальності суб'єктів соціуму через активізацію їх на вдосконалення цього соціуму. Тому в нетрадиційних соціально-культурних умовах соціалізації інформаційного суспільства

соціально-педагогічний супровід може стосуватися не лише «дітей та молоді» і не тільки «незахищених категорій з метою подолання життєвих труднощів». Соціально-педагогічний супровід має специфічну мету сприяння поступовому розвитку соціальності будь-якої людини (групи, суспільства) у нетрадиційних умовах соціалізації, запобігаючи деформації її соціального розвитку. Наприклад, кардинальні зміни процесу соціалізації в інформаційному суспільстві у зв'язку з виникненням нових видів: соціального середовища – соціальні мережі, реальності – віртуальної, засобів доступу до фактично необмеженої інформації – комп'ютер, Інтернет тощо, зумовили виникнення відсутніх у філогенезі різновидів соціалізації – медіа-, кіберсоціалізація, соціальне становлення людини в яких відбувається переважно стихійно. Отже, особливо такі вікові групи, як: діти (швидко адаптуються, але відсутній реальний соціальний досвід) та люди похилого віку (адаптаційні процеси знижуються, переважає соціальний досвід попереднього індустріального суспільства), об'єктивно потребують соціально-педагогічного супроводу медіа-, кіберсоціалізації щодо запобігання інформаційного рабства, комп'ютерної залежності, віктимізації під впливом кіберзлочинності тощо (перш за все, діти) та маргіналізації (переважно люди похилого віку). Крім того, соціально-педагогічний супровід (соціально-виховний за суттю) може застосовуватися і до вимушених переселенців (соціалізація в незвичному соціальному середовищі), іноземних студентів, кількість яких з розвитком інформаційного суспільства зростатиме (тимчасова соціалізація у нетрадиційному для них соціокультурному просторі) тощо. Таким чином, *соціально-педагогічний супровід* розглядається нами як вид соціально-педагогічної діяльності, спрямованої на захист, допомогу та підтримку успішного поступового розвитку соціальності суб'єктів соціуму в нетрадиційних умовах соціалізації через організацію, координацію та контроль соціального виховання різних соціальних інститутів та закладів найближчого соціального середовища.

При цьому соціально-педагогічний захист, соціально-педагогічна допомога та соціально-педагогічна підтримка є змістовними «зовнішніми» напрямками (відповідними до рівня та якості розвитку соціальності особистості) супроводу саме об'єкта соціального виховання в нетрадиційних умовах. Наприклад, захисту потребує соціальний суб'єкт з низьким рівнем соціальності (несформовані або нестійкі соціальні цінності, емоційна нестабільність в соціальних взаєминах, відсутність норм просоціальної поведінки), який лише засвоює (адаптується) особливості нетрадиційних умов соціалізації, оскільки він є найуразливішим до маніпулювання свідомістю, деформації соціального розвитку. Соціально-педагогічний супровід у такому випадку спрямований на досягнення соціальним суб'єктом соціальної грамотності.

Допомога супроводу надається людині з середнім рівнем розвитку соціальності (нестійкі соціальні цінності, соціальна суб'єктність в процесі

формування, емоційна стабільність лише в традиційних соціальних взаєминах, норми просоціальної поведінки застосовуються ситуативно), що вже здатна відтворювати засвоєне (інтегрується) в нетрадиційних соціокультурних умовах, оскільки допомога в зміцненні позитивного в людини є запобіжником її соціальної деформації в нетрадиційних умовах соціалізації, основою відтворення особою найкращих соціальних здобутків нового середовища. Результатом соціально-педагогічного супроводу у цьому разі є досягнення соціальної компетентності.

Підтримка супроводом в нетрадиційних умовах соціалізації стосується особистості з високим рівнем соціальності (стійкі соціальні цінності, сформована соціальна суб'єктність, емоційна стабільність у різноманітних соціальних взаєминах, реалізація норм просоціальної поведінки). Така людина здатна творчо оновлювати не лише себе, але й власне соціокультурне середовище, бути ініціатором його вдосконалення, прикладом та помічником в цьому для інших. Отже, саме соціальна творчість підтримується та розвивається в процесі соціально-педагогічного супроводу, наслідком якого в даному разі є сформованість та/або розвиток соціальної культури особистості.

Організація, координація, контроль, у свою чергу, є напрямками власно соціально-педагогічної «внутрішньої» діяльності, якість яких забезпечує досягнення «зовнішнього» результату – підвищення ефективності соціального розвитку соціальних суб'єктів. Всі складові «внутрішньої» частини діяльності стосуються як соціально-педагогічного супроводу в цілому, так і кожної його складової (соціально-педагогічного захисту, соціально-педагогічної допомоги, соціально-педагогічної підтримки). До того ж, мають відповідати специфіці соціально-педагогічної діяльності – інтеграції та гармонізації соціально-виховних впливів соціального середовища (родини, актуального для людини соціального закладу, відповідних віку соціокультурних установ та соціальних інститутів тощо) та власних зусиль соціального суб'єкта.

Наприклад, повністю погоджуємося з А. Тадаєвою, яка доводить необхідність соціально-педагогічного супроводу медіасоціалізації дітей молодшого шкільного віку в сучасному інформаційному просторі [18]. Автор організує процес соціально-педагогічного супроводу не лише в школі, але й в родині та територіальній громаді, координує роботу в школі з вчителем інформатики, психологом, бібліотекарем, вчителями та адміністрацією початкової школи, в територіальній громаді з представниками позашкільних дитячих установ, культурно-дозвіллевих закладів, установ культури, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, правоохоронних органів, дитячих районних бібліотек, редакцій регіональних дитячих видань, регіонального дитячого телебачення, адміністратори сайтів та груп у соціальних мережах для молодших школярів. Соціально-педагогічний захист дітей з низьким рівнем соціальної компетентності передбачає, за А. Тадаєвою, компенсацію

відсутності сімейної медіасоціалізації та корекцію занедбаності медіасоціалізації початківців батьками. Соціально-педагогічна допомога дітям з середнім рівнем розвитку соціальної компетентності надається у вигляді компенсації дитині неможливості використання розмаїття нових медіа вдома та недостатнього реального спілкування з однолітками та дорослими, а також, як профілактика залежності початківця від нових медіа, якщо в родині не надають цьому належної уваги. Соціально-педагогічна підтримка дітей з високим рівнем розвитку соціальної компетентності реалізується через розкриття індивідуальності дитини в процесі медіасоціалізації; через гармонізацію розвитку компонентів соціальної компетентності; через підтримку ініціатив учнів 3-4 класів в допомозі медіасоціалізації молодших або менш успішних в розвитку соціальної компетентності школярів. Отже, в даному випадку соціально-педагогічний супровід медіасоціалізації стосується всіх без винятку молодших школярів, їх диференціація зумовлена лише психовіковими ознаками (учні 1-2 та 3-4 класів).

Заради справедливості слід зазначити, що для сприяння успішного поступового розвитку соціальності (як написано в нашому визначенні) соціально-педагогічного супроводу потребує більшість населення нашої країни, оскільки потрапивши із авторитарного соціуму ніяк не набуде соціальних ознак громадян демократичного суспільства. Проте без розвитку, наприклад, соціальної суб'єктності (активна та відповідальна соціальна роль, внутрішній локус контролю, мотивація для досягнення успіху, самоконтроль та саморегуляція соціальної поведінки тощо) пострадянської людини неможлива децентралізація суспільства, а, отже, його докорінна демократизація; без толерантності – примирення військових УПА та радянських ветеранів.

Важливість соціально-педагогічного супроводу (соціально-виховного за технологіями) в Україні посилюється найактуальнішим завданням консолідації громадян за часів АТО, усвідомлення національно-громадянської ідентичності мешканців всіх регіонів країни, для збереження єдності, незалежності останньої та її розквіту. Саме копіткий та довготривалий соціально-педагогічний супровід цивільного населення, що перебувало на непідконтрольній Україні території, вимушених переселенців має сприяти відновленню їх довіри до держави, громадянського суспільства в мирний час, трансформації їхнього патріотизму таким чином, щоб сепаратизму, військовому вирішенню конфліктів на нашій землі не було місця. А добровільним бійцям АТО цей супровід стане в нагоді для «повернення» у мирне сімейне, громадське життя, для реалізації свого військового лідерства через корисну для суспільства соціальну творчість. Особлива соціально-педагогічна підтримка має бути надана десяткам тисяч дітей та молоді-жертвам АТО: відновлення їх довіри до світу (базове утворення для розвитку соціальності), дорослих, віри в соціальну взаємодопомогу та

підтримку, впевненості в можливість просоціальної самореалізації, у благополучне майбутнє у власній країні.

Соціально-педагогічні технології мають супроводжувати українців до мирного взаємокорисного співіснування представників різних вікових груп, етносів, рас, віросповідань та конфесій в умовах глобалізаційних процесів, що торкнулися і нашої країни. Саме соціальна педагогіка має забезпечити формування відчуття власної та громадянської гідності співвітчизників для соціального вдосконалення своєї країни та рівноправного входження до європейського соціокультурного середовища, оскільки лише послаблення візового режиму для цього замало. Вже сьогодні фахівцям соціальної галузі педагогіки необхідно розробити моделі та системи соціально-педагогічного супроводу процесів медіа-, кіберсоціалізації людей різних вікових груп, вирішувати проблеми їх позитивного поступового соціального розвитку у віртуальному просторі, що, безумовно, запобігуватиме поширенню кіберзлочинності тощо. Проте для цього необхідно вдосконалити професійну теоретичну та практичну підготовку майбутніх соціальних педагогів.

Теоретична підготовка. Перш за все, інноваційного змісту має набути цикл дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки щодо сутності та перспектив розвитку культури інформаційного суспільства (соціальна культурологія, філософія культури, соціальна філософія), нових соціальних якостей людини, певних соціальних груп (соціальна антропологія, культурна політика, соціологія освіти), що забезпечать динаміку цьому суспільству та комфортну самореалізацію особистості в ньому. Даний цикл сприятиме формуванню сучасного професійного мислення соціального педагога, відповідного інформаційній добі.

Особливо слід надати уваги психології (інформаційній, кризових станів, творчості, віковій), оскільки вже сьогодні актуальними проблемами соціально-педагогічного супроводу соціалізації постіндустріальної формації є профілактика комп'ютерної залежності, занурення у віртуальній реальності, зокрема соціальних мереж, запобігання новому виду рабства людини – інформаційному тощо, зважаючи на психовікові та соціальні особливості людини.

Соціальний педагог має оволодіти віртуально-комп'ютерними, рекламно-інформаційними технологіями, щоб сприяти новими засобами просоціальному становленню особистості, створенню позитивного іміджу багатодітної родини, формуванню справжнього громадянина, а, крім того, запобігти через інноваційну соціально-педагогічну діяльність витисненню соціальної реальності – віртуальною в свідомості людей, особливо першого віку.

Інноваційним для освіти соціального педагога вищої кваліфікації є оволодіння соціально-педагогічними технологіями супроводу становлення європейської соціальності громадянина України та набуття ним глобальної свідомості, якостей та поведінки (глобальна

соціальність), що сприяють формуванню глобальної культури людства, його інтеграції та консолідації. Приклад такої технології розроблений у дисертації Т. Швець для громадянського загартування старшокласників через досвід міжнародного (європейського) співробітництва [20].

Перелічені актуальні проблеми теоретичної підготовки майбутніх соціальних педагогів, на наш погляд, сприятимуть усвідомленню ними зміни ставлення до об'єктів, суті та змісту такої складової соціально-педагогічної діяльності як **супровід**, зважаючи на виклики інформаційного суспільства.

Практична підготовка. Інноваційне оновлення практичної підготовки соціального педагога уможлиблюють професійні зв'язки вишу із засобами масової комунікації (ЗМК), сучасними дозвіллевими закладами, громадськими, релігійними, міжнародними неурядовими організаціями, значення яких у соціальному вихованні людини інформаційного суспільства підвищується.

Інноваційний професійний досвід український ВНЗ може забезпечити майбутньому соціальному педагогу через організацію європейської студентської практики соціально-педагогічного супроводу різних категорій населення, оскільки там, особливо в Німеччині, Нідерландах, Бельгії, накопичені соціально-педагогічні технології формування європейської, глобальної соціальності, незважаючи на культурні розбіжності представників різних націй, рас, віросповідань, людей різного віку, статі, соціального статку, рівня здоров'я, сексуальних орієнтацій тощо.

Значно просуне практичну підготовку соціальних педагогів вдосконалення програм практики студентів, насичення їх завданнями відтворення моделей, технологій, методів, форм соціально-педагогічного супроводу іноземних студентів (О. Білик [2]), людей похилого віку (О. Новікової [11]), розроблених в дисертаціях та експериментально підтверджених. Наприклад, соціально-педагогічний супровід підвищення ефективності адаптації людей похилого віку до умов інформаційного суспільства на індивідуальному рівні забезпечується через стимуляцію соціальної суб'єктності (курс «Комп'ютерна академія», спрямований на засвоєння інформаційних технологій та Інтернет-ресурсів (за методикою В. Бізянова), використовуються лекційні та практичні заняття «Гаджети як можливість подолання проблем старшого віку», «Особливості користування соціальною мережею» тощо; інтерактивні ігри та тренінги з *ігрового комплексу «Науковий мозковий тренінг»* (Scientific Brain Training PRO) для розвитку пам'яті «Навколо світу», «Іноземець у Парижі», «Геральдика», програма «Комп'ютер для всіх» з метою організації індивідуальних занять за методикою О. Грибової, лекція-конференція «Соціальна адаптація людей похилого віку до умов інформаційного суспільства: зарубіжний досвід» у формі телемосту з пансіонатом для людей похилого віку (Dom opieki seniorów) в м. Фалкув (Польща) в он-лайн режимі за допомогою програми Skype). Сучасні форми

соціально-педагогічної роботи запропоновані Н. Максимовською [8] зі студентською молоддю у сфері дозвілля: «Інтерактивне самоврядування», «Студентський медіа-центр», «Інтернет-клуб», «Wi-fi – зона інтелекту та позитиву», акції «Спробуй себе у дії», «Я знаю, що можу, подієвий туризм, історична реконструкція, парк відкритих можливостей, стріт-арт тощо.

Оновлення фахової практики, безумовно, сприятиме формуванню професійної свідомості, стимулюватиме професійну самоосвіту, науково-дослідну роботу, суспільно-корисну, професійно-орієнтовану дозвілльєву діяльність студентів, без яких неможлива підготовка високоякісних спеціалістів вищої кваліфікації інформаційного суспільства.

Таким чином, розвиток культури інформаційного суспільства впливає на трансформацію процесу соціалізації людини, залучаючи її до медіа- та кіберсоціалізації, занурюючи у віртуальний простір та соціальні мережі, забезпечуючи необмежений доступ до інформації, розширюючи реальний соціальний простір до регіонально-світового та глобального. Соціально-педагогічний супровід (як вид соціально-педагогічної діяльності, спрямованої на захист, допомогу та підтримку успішного поступового розвитку соціальності суб'єктів соціуму в нетрадиційних умовах соціалізації через організацію, координацію та контроль соціального виховання різних соціальних інститутів та закладів соціального середовища) за таких умов сприяє зниженню рівня стихійності, підвищенню гармонійності у соціальному розвитку індивіда та соціального середовища. Розширення об'єкта та вдосконалення змісту, технологій соціально-педагогічного супроводу забезпечуватимуть вирішення суб'єктивних проблем інтеграції, консолідації на внутрішньо національному рівні України та об'єктивних – входженню в глобальний простір інформаційної культури, зокрема в європейське соціокультурне середовище. Актуальними проблемами професійної підготовки соціальних педагогів щодо супроводу соціалізації людини в інформаційному суспільстві є теоретичні (розширення та оновлення професійного мислення, усвідомлення необхідності постійного фахового самовдосконалення, розвиток критичності, креативності цих фахівців, їх здатності до розробки соціально-педагогічних технологій консолідації та інтеграції суспільства соціально-виховними засобами), практичні (засвоєння європейського та світового досвіду супроводу соціального вдосконалення людини, різноманітних груп, суспільств; оволодіння сучасними методами, формами активізації соціальної суб'єктності українців, оволодіння громадянами відчуттям власної гідності, толерантності, соціальної відповідальності як основи для здобуття європейської соціальності, вміло використовуючи при цьому переваги віртуального простору, Інтернет-технологій, інтерактивних ЗМІ, мобільного зв'язку тощо).

Перспективами подальших наукових розвідок є обґрунтування відповідних технологій соціально-педагогічного супроводу різних соціальних суб'єктів для впровадження їх в процес професійної підготовки соціальних педагогів та соціальних працівників.

Список використаної літератури

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество / Д. Белл. – М. : Academia, 1999. – 786 с. 2. Білик О. М. Структурно-функціональна модель соціально-педагогічного супроводу соціалізації іноземних студентів у освітньо-культурному середовищі ВНЗ / О. М. Білик // Science and Education a New Dimension: Pedagogy and Psychology. – III (35), Issue: 71, 2015. – Р. 26–29. 3. Гарасимів Ю. В. Соціально-педагогічний супровід умовно засуджених неповнолітніх у процесі їх ресоціалізації : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Юлія Володимирівна Гарасимів. – К., 2013. – 20 с. 4. Ерасов Б. С. Социальная культурология / Б. С. Ерасов. – М. : Аспект Пресс, 1997. – 591 с. 5. Захарова Н. М. Соціально-педагогічний супровід сімей, які опинились у складних життєвих обставинах [Електронний ресурс] / Н. М. Захарова. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua>. 6. Кудашкіна О. З. Аналіз позитивного впливу кіберпростору на особистість студентської молоді / О. З. Кудашкіна // Соціальна педагогіка: теорія та практика : Методичний журнал. – 2012. – №3. – С. 47–52. 7. Лактіонова Г. М. Соціальний супровід/ соціальне супроводження / Г. М. Лактіонова // Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. – 2-ге видання / За заг. ред. проф. І. Д. Звереві. – К., Сімферополь : Універсум, 2013. – С.184–185. 8. Максимовська Н. О. Соціально-педагогічна діяльність зі студентською молоддю у сфері дозвілля: анімаційний підхід: монографія / Н. О. Максимовська. – Х. : Друк ТОВ «Тім Пабліш Груп», 2015. – 368 с. 9. Мардахаев Л. В. Социально-педагогическое сопровождение и поддержка человека в жизненной ситуации / Л. В. Мардахаев // Педагогическое образование и наука. – 2010. – № 6. – С. 4–10. 10. Мокряк А. Г. Людина похилого віку як потенційна жертва несприятливих умов соціалізації в інформаційному суспільстві / А. Г. Мокряк // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : у 2-х ч. : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, Харків, 22-23 квітня 2010 р. / Харк. держ. акад. культури. – Харків : ХДАК, 2010. – Ч. 1. – С. 126. 11. Новікова О. Ю. Проблема соціально-педагогічної адаптації людей похилого віку до умов інформаційного суспільства / О. Ю. Новікова // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2010. – № 8. – С. 108–112; Animated Activity as a Means of Social Adaptation of Aged People in the Information Society / O. Yu. Novikova // Eastern European Scientific Journal (Gesellschaftswissenschaften) : Düsseldorf (Germany) : Auris Verlag, 2014.– 6 (2). – pp. 238–245. 12. Нэсбитт Д., Эбурдин П. Что нас ждет в 90-е годы? Мегатенденции. Год 2000. Десять новых направлений на 90-е годы / Д. Нэсбитт, П. Эбурдин. – М. : Республика, 1992. – 404 с. 13. Плешаков В. А. Социализация старших школьников в интернете как проблема педагогики [Электронный ресурс] / В. А. Плешаков, Н. В. Угольков // Современные проблемы науки и образования : электрон. журн. – 2012. – № 5. – Режим доступа : [114](http://www.science-</p></div><div data-bbox=)

education.ru/105-7018. **14. Плешаков В. А.** Теория киберсоциализации человека : монография / В. А. Плешаков ; под общ. ред. А. В. Мудрика. – М. : МПГУ ; Homo Cyberus, 2011. – 400 с. **15. Пономаренко Л. І.** Соціально-педагогічний супровід батьків-вихователів дитячого будинку сімейного типу: зміст поняття [Електронний ресурс] / Л. І. Пономаренко // Вісник Харків. держ. акад. культури. – 2012. – Вип. 35. – С. 252–260. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/hak_2012_35_30.pdf. **16. Рогальська І.** Сутнісні характеристики соціально-педагогічного супроводу соціалізації особистості в дошкільному дитинстві / І. Рогальська // Актуальні проблеми психолого-педагогічного та соціального супроводу дитини на ранніх етапах соціалізації. – Слов'янськ, 2010. – Вип. 4, ч. 1. – С. 230–236. **17. Угольков Н. В.** Влияние интернета на социализацию старших школьников / Н. В. Угольков // Историческая и социально-образовательная мысль. – 2012. – № 4. – С. 173–174. **18. Тадаєва А. В.** Модель соціально-педагогічного супроводу медіасоціалізації молодших школярів у ЗНЗ у сучасному інформаційному просторі / А. В. Тадаєва // British Journal of Science, Education and Culture. – 2014. – № 1(5). – Р. 24–30. **19. Чуприна А. А.** Специфика социализации личности в информационном обществе / А. А. Чуприна // Социальная теория и проблемы информационного общества : материалы 1-го Междунар. симп. / Федер. агентство по образованию РФ, Рос. философ. об-во, ГОУВПО «Удмурт. гос. ун-т», Ин-т соц. коммуникаций. – Ижевск : Удмурт. ун-т, 2009. – С. 131–133. **20. Швець Т.** Особливості громадянської соціалізації старшокласників в умовах євроінтеграції / Т. Швець // Освіта і управління. – 2009. – Т. 12. – №3-4. – С. 147–153; Ділова гра «Модель Комісії Україна-НАТО»: метод. рекомендації / Т. Е. Швець // Шляхи євроатлантичної інтеграції: погляд старшокласників: Практично-орієнтований посібник / за ред. Л. І. Парашенко. – К., 2006. – С.29–36. **21. Шейко В. М.** Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.): Моногр.: В 2 т. – Т. 1. / В. М. Шейко. – Х. : Основа, 2001. – 520 с.

Рижанова А. О. Актуальні проблеми підготовки фахівців до соціально-педагогічного супроводу в умовах інформаційного суспільства

На підставі аналізу тенденцій трансформації соціалізації в умовах інформаційного суспільства (виникнення її складових медіа-, кіберсоціалізації, поширення ціннісного плюралізму, зростання ролі особистості в суспільних перетвореннях тощо) обґрунтовуються особливості соціально-педагогічного супроводу в нетрадиційних соціально-культурних обставинах задля запобігання деформації соціального розвитку різних соціальних суб'єктів, а не лише звичних – «незахищених категорій з метою подолання життєвих труднощів». Доводиться необхідність вдосконалення теоретичної та практичної

професійної підготовки соціальних педагогів, соціальних працівників щодо соціально-педагогічного супроводу соціалізації іноземних студентів (підтримка у становленні українських культурних послів за кордоном), людей похилого віку (захист від маргіналізації), медіа-, кіберсоціалізації дітей та молоді (допомога в розвитку соціальності у віртуальному середовищі, запобігання інформаційному рабству).

Ключові слова: професійна підготовка соціальних педагогів, соціально-педагогічний супровід, інформаційне суспільство.

Рыжанова А. А. Актуальные проблемы подготовки специалистов к социально-педагогическому сопровождению в условиях информационного общества

На основе анализа тенденций трансформации социализации в условиях информационного общества (возникновение её составляющих медиа-, киберсоциализации, распространение ценностного плюрализма, повышение роли личности в социальных преобразованиях и другие) обосновываются особенности социально-педагогического сопровождения в нетрадиционных социокультурных обстоятельствах для предупреждения деформации социального развития разных социальных субъектов, а не только привычных – «незащищённых категорий с целью преодолению жизненных трудностей». Доказывается необходимость совершенствования теоретической и практической подготовки социальных педагогов, социальных работников к социально-педагогическому сопровождению социализации иностранных студентов (поддержка становления украинских культурных послів за границей), людей пожилого возраста (защита от маргинализации), медиа-, киберсоциализации детей и молодежи (помощь в развитии социальности в виртуальной среде, предотвращая информационное рабство).

Ключевые слова: профессиональная подготовка социальных педагогов, социально-педагогическое сопровождение, информационное общество.

Ryzhanova A. Significant Issues of Training Specialists for Social-Pedagogical Accompaniment Under Conditions of Information Society

Based on analysis of transformation tendencies of socialization under conditions of information society (emergence of its media- and cybersocialization components, establishment of value pluralism, increasing importance of an individual in social changes etc.), the characteristic features of social-pedagogical accompaniment are given rationale in regards to social accompaniment. A necessity for non-traditional sociocultural conditions of expanding the number of objects is defined not only for “insecure categories in order to overcome the hardships of life”, but also for prophylaxis of deformation of various social subject’s social development, particularly media- and cybersocialization of children and youth (assisting in sociality development while remaining in virtual environment, preventing information

addiction), socialization of foreign students (supporting the establishment of Ukrainian cultural embassies abroad), of elderly people (preventing marginalization) etc. The author proves that there is the need for improving theoretical professional training to form social pedagogue's contemporary professional thinking according to conditions of information age, meaning that a cycle of humanitarian and social-pedagogical subjects must embrace innovative contents of core and perspectives of developing the culture of information society (social culturology, philosophy of culture, social philosophy) and new social qualities of a person and certain social groups (social anthropology, cultural politics, education sociology), which will ensure this society's dynamics and person's comfortable self-realization in it. Revisiting practical professional training of social pedagogues and social workers is all about mastering virtual-computer and advertising-informational technologies, aimed at facilitating new means of pro-social development of a person (under conditions of increasing importance of personality's sociocultural significance), at creating positive image of an experienced professional, at forming active and responsible citizen, and, apart from that, at mastering social-pedagogical technologies of accompanying establishment of Ukrainian citizen's European sociality and gaining of global conscience, traits and behavior, which helps in forming humanity's global culture, its integration and consolidation.

Key words: professional training of social pedagogues, social-pedagogical assistance, information society.

Стаття надійшла до редакції 26.08.2016 р.

Прийнято до друку 30.09.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.

УДК [053.2:004.738.5]:37.013.42

О. О. Черних

КОМПЕНТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ В ІНТЕРНЕТІ

Ще у 2001 році американський дослідник М. Пренський вводить поняття «цифрові аборигени» для осіб, «рідною мовою» яких є цифрова мова комп'ютерів, відеоігор та Інтернету [10]. «Цифрові аборигени» отримують інформацію дуже швидко, процеси їх роботи паралельні та багатозадачні, вони функціонують краще, коли в мережі. Враховуючи півтора десятиріччя різниці між широким поширенням Інтернету серед населення в США (43,1% населення користувачі Інтернету у 2000 році, 88,5% – у 2016 році) [13] та Україні (0,4% населення користувачі Інтернету у 2000 році, 44,5% – у 2016 році) [16], ми припускаємо що саме